

מראי מקומות- חולין מ"ג

- (א) **לאפוקי לקותא דרכיש בר פפא- ע' בבית יוסף (י"ד כ"ט, ד"ה ומ"ש), שהביא מה שפסק הרמב"ם כעולא, דח' מיני טריפות הם, ומ"מ פסק כרכיש בר פפא, דלקותא דכוליא הוי טריפה, ולכאו' ק' עליו מסוגיין. וכ' דהרשב"א נזהר מזה, דכ' דט' מיני טריפות הן, ולקותא דכוליא הוא הטריפה הט', אבל דברי הרמב"ם צ"ע. וכ' דאולי ס"ל להרמב"ם דאף דכוונת עולא באמירתו דח' מיני טריפות הן היתה לאפוקי לקותא דכוליא, אולם אנו דס"ל דלקותא דכוליא ג"כ הוי טריפה, אולי סבירא לן דנכלל בנטולה וחסורה (וע"ש שהסביר דאע"פ דאם הכוליא חסרה או ניטלה אי"ז בכלל טריפות, מ"מ שייך לפרש כן). והק' הדרכי משה (א'), א"כ איך ה' פשוט להגמ' דעולא בא לאפוקי לקותא דכוליא, הרי אם לדין יכולים לומר דנכלל בנטולה וחסרה, אולי ה"ה עולא ס"ל כן. ולכן פי' דכשהרמב"ם פסק דח' מיני טריפות הם שהלמ"מ הם, כשאמר דרוסה, לא היתה כוונתו לדרוסה דעולא, דדרוסה אינה הלמ"מ, אלא פסוק הוא. אלא כוונתו היתה לומר דרוסה אחרת, דלא נכלל בהפסוק, דהיינו לקותא דכוליא, ונקרא דרוסה משום דאפשר דבא הלקותא דכוליא מדריסה (וא"כ נמצא דס"ל כהרשב"א הנ"ל, דבאמת ט' טריפות הם). וע"ע בדגול מרבכה (שם), שכ' לייסד דמה דאמרי' דח' טריפות הלמ"מ הם, אף דכבר ידעי' מקרא דזאת החי' לומר דטריפות אינם כשרים כיון שאינם חיים, מ"מ בעינן הלמ"מ לומר דאפי' אם למעשה חיים י"ב חודש, מ"מ אסורים הם מדין טריפה. וכ' די"ל דזה ה' כוונת הגמ' דעולא בא לאפוקי לקותא דרכיש, ולא דחולק על רכיש, דודאי מסתמא הוי לקותא דכוליא טריפה מן הסתם, אלא דבא לומר דאינה נכלל בהלמ"מ דטריפה, ולכן אם למעשה חי י"ב חודש, כשרה. וכ' דבזה מתורץ דברי הרמב"ם, דהיינו דודאי פסק הרמב"ם כשניהם, שהרי אינם חולקים, דח' מיני טריפות היינו אפי' אם חי ל"ב חודש, וטריפה דלקותא היינו דוקא מן הסתם, אבל אם חי י"ב חודש יצא מכלל טריפה.**
- (ב) **ישפוך לארץ מררתי, ועדיין איוב קיים- הבאנו לעיל (דף מ"ב) דעת המאירי, דאף אם מצינו טריפה דחי' י"ב חודש, מ"מ אסורה משום דאזלי' בתר רוב, ורוב טריפות אינן חיות. וע' בפרי חדש (י"ז נ"ז, נ') שהביא כן מהים של שלמה, וכ' להק' עליו מהגמ' כאן, דמה הק' הגמ' מאיוב, הרי אפי' אם חי', ואפי' בלא מעשה ניסים, י"ל שהוא מן המיעוט דחיות. וכ' דמכאן הוי ראי' לשי' התשו' הרשב"א (שהבאנו שם) דא"א להכחיש דברי חז"ל, ואם חז"ל אומרים דטריפה אינה חי' י"ב חודש, א"כ ודאי אמת הוא ואין שייך במציאות שיחי' י"ב חודש.**
- (ג) **זימנין דמיהנדזין בהדי הדדי- כ' המאירי לפרש החילוק בין הושט ובין הקורקבן, דהקורקבן אין מזדמנן לעולם זה כנגד זה, כיון דמניח ניח, אבל הושט פעמים נמתחים זה אילך וזה אילך, וא"כ אפי' אם ניקבו זה שלא כנגד זה, יתכן שיהיו מזדמנין הנקבים בהדדי. והוסיף "הא אם ניקב א' מצד ימין והא' מצד שמאל, י"א שא"א שיהו הנקבים מכוונים זה כנגד זה, וכשרה".**
- (ד) **קרום שעלה מחמת מכה בוושט אינו קרום- פרש"י, דמה שאינו קרום היינו משום דסתימה כזו אינה מתקיימת, ובהמשך כ' רש"י דכל נקובי טריפות לא מהניא להו סתימה דסלקא בהו לאחר זמן (ולפרש מהו הגדר של סתימה דמעיקרא, כ' הש"ך [י"ד ל"ו, ר"ב] פשטים, או דמיד שנעשה הנקב יש דבר לסתום, ובשם הדרישה כ' דמתחלת בריית הבהמה הוי שם סתימה). ולכאו' משמע דב' טעמים הם, וצ"ע כוונתו בזה. וע' בפרי מגדים (סי' ל"ו, מ"ז ד') שהעיר בהסתירה בדברי רש"י, וע"ש מש"כ בביאור דבריו, וצ"ע כוונתו.**
- (ה) **וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים- הק' הר"ן (ט. בדפיו), מה מהני הבדיקה מבחוץ, אולי יש טיפת דם הארס מבחוץ (ואינו ניכר), וסופו לירד ולנקוב עור הפנימי. ותי' דכיון דשני עורות הן, א"כ אפי' האדים**

השחיטה אם כשרה אם לאו, וא"כ שפיר הק' ע"ז מהא דשוחט בסכין ונמצאת פגומה. וע"ע בחי' רעק"א (כאן, ד"ה ובאמת) שכ' דכאן יש לבהמה זו חזקת הגוף שלא הי' בה טריפות, ודומה לסכין שיש בה חזקת הגוף דלית בה פגימה, וא"כ שפיר הק' מהא דסכין אהא דעולא. ולפי זה מובן ג"כ סברת עולא למה אין חוששין לספק דרוסה, ואפי' להראשונים דמחזיקין מאיסור לאיסור (ע' לעיל), יש לפרש דסברת רבא הוא דכאן עדיף משום שיש כאן חזקת הגוף.

(ח) **תורבץ הוושט, וכו'-** הק' הרשב"א, למה לא הביאה תורבץ הוושט בהני שב שמעתתא דלעיל, ובשלמא לרב, לא הוצרך להביאה, שהרי היינו נקובת הוושט, דהא טעמא משום דמקום שחיטה הוא קאמר. ואפי' לרמי בר יחזקאל, דאמר דלאו מקום שחיטה הוא, מ"מ עכ"פ הוי מקום א' ושיעור א', ולכן לא צריך להביאו בפנ"ע. אבל לפי שמואל לכאור' הו"ל למיחשב, שהרי שיעור אחר יש לו. ותי' או משום דכיון דקיי"ל כרב, ולפי רב לא היינו צריכין למחשבה, א"כ לא הביאו רק משום שמואל. א"נ, אע"פ שיש לו שיעור אחר מוושט עצמו, אבל כיון דבחד אבר הוא, לא הי' צריכין למחשבה בפנ"ע.

(ט) **זיל שלים דמי תורא למרי'-** כ' תוס', דאע"ג דטעה בדבר משנה הוא, וטעה בדבר משנה אינו משלם, מ"מ כאן צ"ל דהאכילו בידים בכלבים, ולכן צריך לשלם. אולם ע' ברשב"א דכ' דבטעה בדבר משנה, אפי' אם הי' נשא ונתן ביד לא הי' צריך לשלם, וע"כ מיירי דטעה בשיקול הדעת, דהיינו דס"ל דלא היו חומרות אלו סתן אהדדי, ומשו"ה הי' מחייבו לשלם.

החיצון מחמת טיפת דם, אין סופו לירד לעור הפנימי, דסימנין קשים הם אצל דריסה.

(ו) **קסבר עולא אין חוששין לספק דרוסה-** כ' תוס' דאכן קיי"ל דחוששין לספק דרוסה. והק' מהא דקיי"ל לעיל דף ט. דבודאי נשחטה וספק אם הזאב עשה נקבים בבני מעיים, אמרי' דנשחטה הותרה, ומ"ש. ותי' דשאני דרוסה דשכיחא היא, ולכן מחמירין בה אף מספק. וע' בשב שמעתתא (ה', ט'), שהביא מה שחולקים הראשונים (רשב"א, ר"ן, ר' יונה) על תוס', וס"ל דמה דקיי"ל דחיישין לספק דרוסה, היינו מעיקר הדין, ומה דלא חיישין לעיל לנקובת הזאב, היינו משום דשם נוטה טפי לצד ההיתר, וכאן הוי ספק השקול. וביאר הש"ש דמה דס"ל להני ראשונים דמחמירין מספק, היינו משום דס"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור, דמעיקרא הי' בה איסור אבר מן החי, ואף דאיסור זה ודאי נסתלק, מ"מ אמרי' דכיון דאינו ודאי בהיתר עכשיו, ויש ספק איסור טריפה, מחזיקין מאיסור לאיסור ואוסרין. ומשמע דמה דחולק תוס' ע"ז, היינו משום דלא ס"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור, ולכן מספק אמרי' דמוקמינן לה על חזקת כשרות שלה, דלא היתה בה איסור טריפה [ולפי ביאור זה בדברי תוס', י"ל דמה דס"ל לעולא דלא חיישין לספק דרוסה, היינו משום שהוא חשיב זה לספק השקול, וממילא מוקמינן לה אחזקתה דלא היתה טריפה].

(ז) **ומ"ש מהשוחט בסכין ונמצאת פגומה-** ע' בחי' רעק"א (י"ד כ"ז, קרוב לסוף הסימן), שהביא מרב א' שהק', דמהו הקו' לעולא משוחט בסכין וכו', הרי שם הבהמה הוא בחזקת אינו זבוח, משא"כ בהא דעולא הוי ספק אם נטרפה או לא, וא"כ י"ל דשפיר חלוקים הם. והי' רוצה להביא ראי' מכאן דנקיבת הוושט הוי נבלה, ולכן נמצאת דגם ספק דרוסה הוי ספק בהשחיטה עצמה, אם הי' שחיטה או אם לא הוי שחיטה ונבלה הוא. וכ' רעק"א שיש ראיות ברורות דנקובת הוושט הוי טריפה ולא נבלה, וא"כ אין שייך לפרש כן. ולכן הוא ביאר דכיון דעולא סתמא אתמר, א"כ י"ל דמיירי אף אם הי' נקב במקום השחיטה ממש, וא"כ נמצא דכששחט, כשהגיע לכמעט רוב הושט בשחיטה, כבר הוי רוב בצירוף עם הנקב שעשה הקוץ, וא"כ נמצא דהוי ספק בעיקר